

A Nagojai jegyzőkönyv, s ami a sorok között rejtve maradt

„Az ember fáj a földnek” (Vörösmarthy M.)

Az emberiség történetében hatalmas előrelépésnek tűnő megállapodás jött létre 2010 októberében Nagojában (Japán). Az ott jelenlévő mintegy tizenötezer szakember, akik 193 országot képviseltek, egyhangú döntést hoztak a földi élet, vagyis az élővilág védelme érdekében. Új stratégiák „születtek” e csodálatos életformáknak a hosszútávú megőrzése érdekében (SOS= Save Our Species). Magyarország 2011. június 23-án csatlakozott a New Yorkban aláírásra is került az ENSZ Biológiai Sokféleség Egyezményhez. Ez az új nemzetközi megállapodás „a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférést, valamint azok hasznosításából származó előnyök igazságos és méltányos megosztását hivatott szabályozni.” Az első pillanatban fantasztikus érzés kerített hatalmába, amikor is átolvastam a híradást a nagy eseményről, de aztán váratlanul mély lehangoltság vett erőt rajtam. Először nem értettem az okát, sőt indokolatlannak találtam, később aztán a különböző felismerések, összefüggések, a pusztán tények kezdtek destruktív módon beáramlani a tudati térreimbe. Mindjárt az első döbbenetből felocsúdva eszembe ötlött az a lakonikus kérdés, hogy kik és hogyan fogják elmagyarázni a jelen pillanatban élő 7 milliárd embernek – földi halandónak, hogy ezután mindent másképpen kell csinálni, mint eddig!

De nézzük mindjárt a házigazdákat a csodálatos „Felkelő Nap” országát, amely helyet adott a konferenciának. Csak két „elhanyagolható” apróságot említve: az egyik az „elhíresült” Bálnák Háborúja. A „tudományos kutatási célú” bálnavadászat, amelyet robbanófejes szigonyágyúval hajtanak végre. Évente átlagban 1100 **csukabálnát** (*Balaenoptera acutorostrata*) pusztítanak el, ezek több mint a fele vemhes nőstény. Norvégia és Izland kimondottan kereskedelmi célból vadásszák tovább a tengeri emlősöket 2300 db-os kvótával ezek között, szerepel az egyik legveszélyeztetettebb faj a **közönséges barázdás bálna** (*Balaenoptera physalus*) s mellette a **hosszúszárnyú bálna** (*Megaptera novaengliae*) is, amelyek húsa a profit éhség következtében éttermekben és szuszibárookban „landol”. Dánia Eu-s tagállamként a bálnavadászati jogok kiterjesztésére szavazott s mindez megtörténhet az Antarktisz Bálnavédelmi Területeken a globális moratórium elfogadása után.

A másik „szösszenet” amire azért szintén oda érdemes figyelni, hogy a Japán-szigetvilág csodálatos környezeti adottságait (az erdő borítottsága 80%) úgy védik és kímélik, hogy közben a más kontinensek trópusi esőerdőinek legnagyobb közvetett pusztítója, vagyis importőre az ország.

De nézzük egy kicsit most Kínát a föld jelenlegi legnépesebb országát 1,3 milliárd lakosával, és a „gazdasági csodájával” (csapdájával), melyről napjainkban annyit beszélnek a közgazdászok. Az impozáns gazdasági statisztikák mögött látni kell azt az ijesztő tényt is, hogy ez a „fejlődés” nagyrészt elavult, kevéssé termelékeny és környezetszennyező technikákkal működik. A termelési sikereket alaposan beárnyékolja a környezet állapotának az egyre súlyosodó romlása. A nagyvárosok levegője és ivóvize szennyezett, csökken a természetben előforduló fajok száma, pusztul a földművelésre és a legeltetésre alkalmas termőtalaj mennyisége, eltűnnek a mocsarak jelentős része. A legnagyobb édesvízi mocsárrendszerének mára már 60%-át lecsapolták. Sok terület elsivatagosodik, csökken a folyók vízszintje stb. Az ország területének jelenleg már csak 16%-át borítja erdő. Ezt úgy próbálják „kompenzálni”, hogy egyike az esőerdők két vezető importőrének, így kiemelten nagy szerep jutott Kínának a trópusi esőerdők folyamatos pusztulásában is, főleg Malajzia, Pápua-Új-Guinea, Ausztrália, Brazília stb. erdőit érintve. A biológiai változatosság más élőhelyeken is csökken, számos bennszülött faj már tragikus módon veszélyeztetett, a legismertebb az **óriáspanda** (*Ailuropoda melanoleuca*), vagy a másik ritkaság a **kínai alligátor** (*Alligator sinensis*), vagy az élő kőületnek tartott páfrányfenyő, a **ginkgo** (*Ginkgo*

biloba). A Jangce folyó **fehér uszonyú delfinjeinek** (*Lipates vexillifer*) még életben lévő 7 példányát egy 21 km hosszú holtágba akarják áttelepíteni utolsó menedékként.

Egyre több hír érkezik arról, hogy az utóbbi évtizedekben növekszik a természeti katasztrófák gyakorisága és súlyossága is Kínában. Ezek jelentős része a porviharok, a földcsuszamlások, az aszályok és az árvizek, szorosan kapcsolhatóak az emberi tevékenységhez. Egy hivatalosan is elfogadott statisztika szerint évente egy millió kínai kell útra más kontinensek felé szerencsét próbálni!

Hasonló a helyzet Indiában is. Itt a népesség 1,2 milliárd, de az előrejelzések szerint rövidesen megelőzik Kínát. Az elmúlt évtized alatt a szubkontinensen (Nepál, Pakisztán, India) a **keleti fehérhátú keselyű** (*Gyps bengalensis*), a **hosszúcsőrű keselyű** (*Gyps indicus*) és a **keskenycsőrű keselyű** (*Gyps tenuirostris*) állományainak a 90%-a elpusztult. Végre sikerült az okot is megtalálni: az állatgyógyászatban is széles körben használt diklofenák „a tettes”, amely veseelégtelenséget okoz a keselyűknél. Úgy tűnik, hogy hiába kísérleteztek ki egy másik szert azóta, meloxicam néven, amely nem okoz ilyen tüneteket a keselyűknél, de ez viszont megfizethetetlen a helyi lakosoknak. A temetetlen háziállat tömegek szerte az ország területén, aggodalomra adnak okot a szakembereknek, akik járványoktól tartanak. Eltűntek a keselyűk a „Hallgatás Tornyáiból” is ahol a párszik tradicionális temetkezési szokásai kerültek komoly veszélybe, „nincs akik, segítenek szabadon engedni a holtak lelkeit”. A tigrisek helyzete is válságos, az élőhely fokozatos romlása és az orvvadászat következtében, amelyet a „tradicionális keleti gyógyászat” táplál, megpecsételheti sorsukat. A szakemberek 5-7 ezer példányra teszik a jelenlegi populáció nagyságát. Egy évszázada még 100 000 egyed élt szerte Ázsiában. A **bali tigris** (*Panthera tigris balica*), a **jávai tigris** (*Panthera tigris sondaica*) és a **kaszpi tigris** (*Panthera tigris virgata*), már végleg eltűntek bolygónkról. A **dél-kínai tigris** (*Panthera tigris amoyensis*) 20-30 példánya sem tűnik igazán életképesnek, a **szibériai tigris** (*Panthera tigris tigris*) 450-500 egyede is erősen veszélyeztetett.

Más nagymacska fajokkal is folytathatjuk a sort. A **hópárduc** (*Uncia uncia*) Közép-Ázsia magashegységeiben él, a világállományát 4500 példányra taksálják. Nagyon keresett az illegális kínai szörmpiacon a bundája, óvatos becslések szerint az elmúlt évtizedben a hatóságoknak legalább 300 lelőtt egyedről van tudomása. Az **amur leopárd** (*Panthera pardus orientalis*) kihalás szélén, a **jávai leopárd** (*Panthera pardus melas*) végveszélyben, a **ceyloni leopárd** (*Panthera pardus kotiya*) szintén kritikus helyzetben van.

Tekintsünk most egy kicsit Délkelet-Ázsiára és a Csendes-Óceán szigeteire: elképesztő korrupció húzódik az indonéziai esőerdők irtása mögött is. A **szumátrai tigris** (*Panthera tigris sumatrae*) kb. 400 példányával a közvetlen kihalástól veszélyeztetett. Borneón folyik az egyik leggyorsabb ütemű erdőirtás, így az **orángutánok** (*Pongo pygmaeus*) helyzete is egyre reménytelenebb, jelenleg mintegy 20 ezres állományukból évente mintegy 5 ezer egyedet pusztítanak el. A kormány újabb 400 ezer hektár erdő irtására adott engedélyt, ahol olajpálma ültetések lesznek. A fakitermelő vállalatokat ugyanaz a három tényező motiválja, mint a bányavállalatokat: a profit (minél többet, minél rövidebb idő alatt) a hagyományos belső szemlélet és a társadalom kollaborációja. A trópusi keményfa olyan értékes, és akkora kereslet van rá, hogy minden erkölcstelen módszer megengedett! A nyomorgó helybeliek ezt nem igen ismerik fel, őket ugyanúgy könnyű „lekenyerezni” némi készpénz meg egy halom filléres divatcikkkel, mint hajdan őseiket a gyarmatosítók pálinkájával és üveggyöngyeivel. Ugyanilyen módszerekkel folynak az erdőirtások Thaiföldön, Srílánán, Laosz és Malajzia esőerdeiben. A mezőgazdasági területek és a kávéültetések növekedése, az élőhelyvesztés következtében meg vannak számlálva a **jávai orrszarvú** (*Rhinoceros sondaicus*) napjai is: Jáván 50-60 db, Vietnámban 5-8 db, és Borneón 50 példányt tartanak már számon a szakemberek. A **szumátrai orrszarvú** (*Dicerorhinus sumatrensis*) 250 egyede sem túl erős populációt képvisel.

Nézzünk egy kicsit Afrikára is. Ezt a földrészt az ember régebben lakja, mint bármely másik kontinenst, a „népességrobbanás” szinte elképesztő. Kenyában például évi 4,1%, ami duplázódást jelent minden 17 évben. Az elmúlt évtizedekben a túlnépesedett Ruanda és Burundi tragédiája is ezt látszik igazolni. Az etnikai népiirtás a tömeggyilkosságok termőföldekért, háziállatokért folytak elsősorban! Ezért Afrikára mindinkább jellemző az a tény, hogy az erőforrások nem fenntartható kihasználásából népesedési és környezeti problémák egyre súlyosabb formában jelentkeznek. Pillantsuk most bele, hogy ez milyen mértékben hat az élővilágra. Az **afrikai elefánt** (*Loxodonta africana*) például az 1930-as években még milliós egyedszámban, kóborolhatott a szavannákon. Napjainkra csupán 470 ezerre becsülik a teljes állományát a szakemberek. A több évtizede érvényben lévő vadászati tilalom ellenére az elefántcsont kereskedelem manapság nagyobb veszélyt jelent a fajra, mint valaha. Bizonyos tényfeltáró értekezésekben szó esik már egyre nyíltabban, hogy Kína erősödő gazdasága „táplálja” az elefántcsont kereskedelmet, növelve az árakat és éltetve a szervezett bűnözést, de az USA és Japán szerepe sem elhanyagolható. A rinocéroszok helyzete is több mint kétségbeejtő. Az ázsiai gyógyászati piac „igényei” egyre ösztönzik az orrvadászatot. Egy hivatalosan is elfogadott statisztika szerint (2006 és 2009 között) Dél-Afrikában 210 egyed, míg Zimbabwében 235 példányt lőttek ki az orrvadászok, vannak olyan hónapok, amikor 12 megcsonkított példány esete jut a tehetetlen hatóságok tudomására. Azon meg már végkép nem szabad meglepődni, hogy a magyarországi „Nimród” szakfolyóirat 2011. decemberi számában a tehetősebb magyar vadászokat e két országba invitálják kafferbivaly, oroszlán, elefánt és természetesen rinocérosz elejtésére is „hivatalosan”!

A **keskeny szájú orrszarvú** (*Diceros bicornis*) az egyik kritikusan veszélyeztetett faj, mely az IUCN vörös listáján is szerepel. A **zanzibári leopárd** (*Panthera pardus adersi*) már kihalt. Közép-Afrikában (Uganda, Kongó, Ruanda, stb.) a **hegyi gorillák** (*Gorilla gorilla beringei*) helyzete is reménytelennek tűnik, a jelenleg nyilvántartott 780 körüli példányszámú populációja meddig lesz képes elviselni azt az antropogén nyomást, ami éri őket a „védett területeken”. A legkisebb büntudat nélkül vadásszák ezeket a szerencsétlen nagyemlősöket, hogy a fakitermelők asztalára is gorillahús kerülhessen!

De a **közönséges csimpánzok** (*Pan troglodytes*) sorsa is több mint aggasztó, igaz Elefántcsontpart, Gabon és Kamerun erdeiben még kb. 100 000 példányuk él. Az evolúciós „láncszemben” ők állnak hozzánk talán a legközelebb. A fakitermelő vállalatok itt is óriási iramban pusztítják élőhelyeiket, a felnőtt csimpánzok húsa ugyancsak keresett „innyencfalat”, az életben maradt zokogó csimpánzokölyköket embertelen módszerekkel elválasztják halott anyjuktól, majd eladják őket „szórakoztatás” céljából. A belviszályok gyötörte sanyarú sorsú Közép-Afrikában már nincsenek tabuk: piacokon árulják a csimpánzok húsát.

Igen „figyelemre méltó” az is, ami Namíbiában a kormány jóváhagyásával történik! A „halálos” program keretében évente 85 000 fiatal és 6000 felnőtt **medvefőkat** (*Arctocephalus pusillus*) mészárolnak le a „munkások”. Furkósbotokkal verik agyon az állatokat, sokszor még az élő állatokat nyúzzák meg. A bőrök felvásárlási értéke 7 USD/db és a majdani bundák ára 30 000 USD-től vásárolhatók meg az üzletekben. Majd a szégyenteljes események után a partszakaszokat letisztítják, hogy a namíbiai ökotúrizmus egyik „fő látványossága” lehessen ismét, ami még megmaradt a fókákból. Évente még további 800 **gepárd** (*Acinomyx jubatus jubatus*) is a „a legális sportvadászok” számlájára írható. Az ország nemzeti parkjaiban „természetes jelenség”, hogy a külszíni gyémánt és uránbányászat minél nagyobb „sebeket” hasít ki a tájból.

Az elmúlt évszázadban Etiópia erdősültsége 40%-ról 3%-ra csökkent, elkezdődött az el sivatagosodása, míg Kamerunban jobb a „helyzet” itt csak még az erdők jelentős része el van adva, de még nincs letermelve. Jelentős az európai befektetők száma is, olasz, francia, német érdekeltségű vállalatok fogják rövidesen véghezvinni az erdők letarolását.

Ehhez társulnak még az Afrika szertefolyó, arany, réz, gyémánt és uránbányászat külszíni fejtései, melyeknek a maradandó és végleges tájromboló hatásait sem kell különösképpen ecsetelni.

Ausztráliában, mióta 1788-ban betelepültek az európaiak az erdők 40%-a teljesen eltűnt. Az egyik legkeresettebb fa a **viktóriai hegyi kőris** százméteres óriásait ma intenzívebben vágják, mint valaha, az összes nagy politikai párt egyetértésével, mind állami, mind szövetségi szinten. Az egyetértés több „bennfentes” szerint abból fakad, hogy az egyes pártokat a fakitermelő üzemek anyagilag támogatják. Ausztráliában jelenleg a megművelt területeknek csak kis hányada alkalmas a fenntartható termelésre. A farmerek a juhok és szarvasmarhák hatalmas létszámaival túllegeltetik a területeiket. Ezen a földrészen jóval kevesebb az őshonos állatfaj, mint a többi kontinensen, így jobban ki vannak szolgáltatva az akár szándékosan, akár véletlenül behurcolt fajok agresszív előretörésének. Nagy területeken garázdálkodnak az elvadult bivalyok, tevék, szamarak, kecskék, lovak, üregi nyulak stb. Egy meglepő kutatás szerint az „üvegházhatás” mértékét itt legjobban a háziállat tömegek „segítik”. Ugyanis a metán legfőbb kibocsátói a tehenek. Emésztésük közben igen jelentős mennyiség képződik, de a bomló növények is több szén-dioxidot juttatnak a légkörbe, mint az autók kipufogó gázai, de ez a jelenség jellemző mindenhol a földkerekségen ahol nagytömegű háziállat tenyésztés folyik.

Gyorsul az esőerdők irtása Braziliában is. Az elmúlt három évtizedben öt Magyarországnyi területről tűnt el az erdő. Igaz, hogy a 2009-es koppenhágai klímacsúcson elkötelezte magát az ország, hogy csökkenti a fakitermelés intenzitását. Mementóként csak háromhavi adat áll rendelkezésünkre (műholdfelvétel alapján 2011-ben), de ez is ékesen bizonyítja, hogy mennyire komoly egy ilyen nemzetközi megállapodás. Áprilisban 477 négyzetkilométernyi esőerdőt vágta ki, vagy égettek fel, májusban némi „visszaesés” volt tapasztalható 268 négyzetkilométerre, majd júniusban ismét emelkedett, 313 négyzetkilométernyi erdő semmisült meg. Az Amazonas esőerdőkben él a föld növény- és állatfajainak közel 30%-a.

A letarolt erdők helyén szarvasmarha legelők, és szójababtermesztés folyik. Főleg USA farmerek, a „földi” gazdagságra sóvárgó marhatenyésztők, akik semmitől sem riadnak vissza, s nem tudnak „megálljt” parancsolni maguknak.

Már csak idő kérdése, hogy az Amazonas-medence „végső megoldási terve” is megvalósuljon a mintegy 2000 km-es tranzit úttal, amely át fogja szelni! Innentől kezdve nem nehéz kitalálni, hogy gyorsabb ütemben és még ellenőrizhetetlenebbül fognak neki az erdők irtásának. Élnek még itt olyan teljesen „elzárt” népcsoportok, amelyek ha rövid ideig érintkeztek is a „civilizált” társadalommal, visszavonultak a dzsungel legtávolabbi zugaiba, bízva abban, hogy soha többé nem kerül sor ilyen találkozásra. A naivak úgy gondolták, hogy meg tudják akadályozni, hogy a „civilizáció” teljesen rájuk telepedjen, mert ők megérezték, hogy általa sem igazabbak, sem becsületesebbek, sem nagylelkűbbek nem lesznek.

Tekintsünk most egy kicsit hidegebb tájak felé. A kanadai kormány teljes támogatásával és jóváhagyásával 2011-ben a Labrador-félszigeten 275 000 példány **grönlandi fókaborjú** (*Pogophilus groenlandicus*) életének kioltására adott ki engedélyt a DFO-tól (Department of Fisheries and Oceans) és 600 fókavadász 100 kishajóval indult útnak. A norvégok és az oroszok a Jan Mayen-sziget környékén csak 47000 egyed **hólyagos fokát** (*Cystophora cristata*) „vadásztak le” nekik csak ennyi volt a kvótájuk.

A **jegesmedvék** (*Ursus maritimus*) túlélési esélyei is tovább romlottak. A sarkkutatók előrejelzése szerint a század közepére csak az észak-kanadai szigetekenél és Grönland partjainál élő populációk maradnak csak életben. Az ember „nagyszerűségét hirdeti” a következő eset is, hogy miután egy kimerült példány megjelent Izland partjainál egyszerűen lelőtték!

A Dánia fennhatósága alá tartozó Feröer-sziget lakói „ősi tradícióra” hivatkozva évente 3-4 ezer **hosszúszárnyú gömbölyűfejű-delfint** (*Globicephala melas*) mészárolnak le. A

rendkívül barátságos és intelligens állatokat egy öbölbe terelgetik, s a férfiúvá érés elengedhetetlen feltételeként a „bátor” résztvevők a „közönség” ujjongása közepette 15 cm-es késeikkel halálra szurkálják őket. Az aktus záró momentumaként a még vergődő, vagy már halott anyaállatok felhasítják, és a magzatokat kivágják belőlük. S a nap „fénypontjaként” a tetemeiket egyszerűen elégetik! Mellesleg ez a faj is szerepel az IUCN Vörös Listáján.

Az Óceánokban élő nyolc tonhalfajból a túlhalászás következtében öt van már közvetlen veszélyben a szakemberek szerint. Ezeknek, a fajoknak a halászata még mindig óriási profitot termel, így a védelmük érdekében eddig csak látszatintézkedések történtek. Az atlanti **nagy szemű tonhal** (Thunnus obesus) már a közvetlen kihalás szélére sodródott.

Málta-szigetén válogatás nélkül lelőnek minden vonuló nagytestű madarat: gólyák, sasok ölyvek, gémekek ezreit.

Cipruson a vonuló énekes madarak millióit pusztítják módszeresen s még mindig az Olasz konyha, mint fontos felvevő piac fogadja a szállítmányokat.

Tovább folyik és virágzik az illegális sólyomkereskedelem a Közel-Keleten is. Az Egyesült Arab Emírségek tengerpartjain és szigetein minden év őszén számtalan csapdát és hálót telepítenek, ahol a vonuló **kerecsensólymokat** (Falco cherrug) és a **vándorsólymokat** (Falco peregrinus) fogják be tömegesen.

Ezt a listát a végtelenségig lehetne folytatni, s ez csak látványos töredéke azon fajoknak, amelyek felsorolásra kerültek itt és most. Zárszóként csak néhány gondolat erejéig pillantsunk be azért hazánk kulisszái mögé is.

Az elmúlt 15 év alatt több mint 1000 védett és fokozottan védett ragadozó madár esett áldozatul az egyre gátlástalanabban folyó illegális mérgezéseknek és lelővéseknek. Az utolsó hat év alatt csak 50 példány **parlagi sas** (Aquila heliaca), 3 db **szirti sas** (Aquila chrysaetos) és több tucat **rétisas** (Haliaeetus albicilla) ami csak a nyilvánosság elé került. Ezek a fajok globálisan veszélyeztetettek. Az elmúlt időszakokban rendkívül komoly nemzetközi összefogás, eredményeként lassan el kezdett emelkedni a számuk, de az alattomos mérgezésekkel rövidebb idő alatt újra le lehet nullázni ezeket, a feljövő állományokat. S az már végkép nem is meglepő, hogy a bírósági tárgyalások során egyetlen egy esetben sem mondtak ki elmarasztaló ítélet az elkövetőkkel szemben. A magyar vadásztársadalom részéről pedig még egy újabb „nyomásként” jelentkezik az igény, hogy a természetvédelem oldja fel az **egerészölyv** (Buteo buteo) védelmi státuszát, pedig már számtalan tudományosan is megalapozott táplálkozás vizsgálat bebizonyította, hogy vadgazdálkodási szempontból teljesen közömbös fajról van szó! Azt viszont nem lesz nehéz átlátni, hogy ha legalizálásra kerül ennek a fajnak a korlátlan pusztítása, a 60 ezer sport és kb.2 ezer hivatásos vadász milyen mértékben fog egyéb fajokat is nyugodt lelkiismerettel lelőni, mert tisztelet a kivételeknek, a fajismeretük enyhén szólva nem megfelelő. Az sem elhanyagolható tény, hogy a hazánkban kontrollálatlanul vásárolható légfegyverek mennyi énekesmadár életét oltják ki, pusztán csak szórakozásból.

S ha netán szomszédainktól áttéved egy-egy **hiúz** (Lynx lynx), **szürke farkas** (Canis lupus) vagy még ritkábban **barnamedve** (Ursus arctos) azok sorsa is legtöbbször megpecsételődik, „eltűnnek” a területről. S csak évek múltán egy-egy kocsmai beszélgetések során szerezhetünk véletlenül tudomást a bizonytalan információk alapján, hogy mi is lett a sorsuk a jogilag védett és fokozottan védett, csúcsragadozóknak, vagy mint korábban bevett szokás volt számos esetben, hogy előbb lelőtték, s csak azután kérték meg rá az engedélyeket.

Egy kicsit már elcsépelet gondolat, de úgy tűnik, hogy ez idő tájt az emberiség kilátásai a jövőre nézve még borúsabbak, mint az elmúlt korokban valaha. A „biológiai pokolgép” amit már a régmúltban kibiztosítottunk, vészesen ketyeg a jelenben. Vagyis egyetemesebb „határátközhöz” érkezünk, mert lassan kimerülőben a „bőven” rendelkezésünkre állónak hitt természeti erőforrások, amelyekkel hosszú évszázadok óta felelőtlenül gazdálkodunk. A

legáltalánosabb értelemben vett emberi kultúra, a jelenleg élő 7 milliárd ember magatartásrendszere kerül lassan, de véglegesen válságba. A Római Klub intelmeit már évtizedekkel ezelőtt próbálta világgá kürtölni, hogy nem lesz fenntartható az ember földi létezése, ha ilyen gátlástalansággal használjuk a technika által újonnan „teremtett lehetőségeinket”, ahogyan az utolsó évszázadban tesszük. A világméretű kizsákmányolás eljuttatja az emberiséget a szakadék szélére (Immanuel Wallerstein szerint). Számos gondolkodó felismerte már és jó néhány alapmű tartalmazza azt a megállapítást, hogy a környezetpusztítás és a kultúra hanyatlása kéz a kézben járnak. A gazdasági – műszaki programokról rendre „rövidlátó” és felelőtlen emberek döntenek, akiknek az ökológiai ismereteik rendkívül hiányosak, s nem csak tudatlanok, hanem az élő természet értékeivel szemben teljesen közönyösek is. Napjainkban egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a föld népessége és a gazdaság „robbanásszerű” növekedése szükségszerűen katasztrófákhoz vezethet. Az ENSZ előrejelzése szerint a világ élelmiszertermelése 2050-re várhatóan 70%-kal fog nőni s a jelenlegi szántók még további 20%-kal fognak új területek műveléséből származni. Jelenleg mégis egymilliárd ember nélkülöz, vagy éhezik világszerte. Ezek szerint mégiscsak van valamennyi igazságtartalma a sokat vitatott, „Malthus elméletének” (Thomas Malthus 1776-1834 angol közgazdász) aki negatív összefüggéseket vélt találni a „létfenntartási cikkek” előállítására, felhasználására, elosztására és a népesség növekedése között. Az egyes kontinenseken (főleg Afrika, Ázsia) már szinte általános a „pauperizálódás” jelensége. Így nem lehet kétséges, hogy a létminimum alatt nyomorgó több százmillió létszámú tömegek egyszerűen elveszik a természettől, amit még lehet. Lassan már nem az a kérdés, hogy feléljük-e ezt a csodálatos bolygót, amiből mi is vétettünk, hanem az, hogy mikorra tesszük végleg lakhatatlanná. Manapság kezd divatosná válni a „környezettudatosság” mint fogalom, ami nagyon is komoly kezdeményezés, de mégis abszurdnak tűnik, mert 7 milliárd ember magatartásrendszerét kellene megváltoztatni. Még ha el is hinnénk azt a bölceletet, hogy „a föld elég gazdag minden ember szükségleteihez, de nem minden ember kapzsiságához” (Gandhi). Mégis, mintha egyre jellemzőbb lenne a XXI. századi „civilizált” embertípusra, hogy érzelmileg kezd kiüresedni, s számtalan esetben közönyössé válik embertársai és az állatok szenvedései iránt. Ebből az állapotból, már csak egy lépés vezet oda, amit Aldous Huxley oly találóan analógizált, az antik ember a római plebs „kenyeret és cirkuszt” jelmondatára: „adj tévét és hamburgert, és az Isten szerelmére, ne papolj nekem felelősségről és szabadságról.

Egy ugyancsak ENSZ tanulmány szerint 2025-re 3 milliárdra nőhet a tiszta ivóvíz hiányával küszködő országok lakosságának a száma, ez a folyamat elsősorban Afrikát és Dél-Ázsiát érinti. A föld vízkészletének csupán 2%-a iható és öntözhető édesvíz. Ezért az édesvízkészlet, mint „kék arany” a politikai és hatalmi feszültségek forrása lesz egyre inkább a közeljövőben, s újabb népvándorlási hullámokat jósolnak a szakemberek.

Terjeszkedésünk a planétán más élőlények rovására nyilvánvalóvá teszi, hogy elsősorban felelőssége kellene, hogy legyen nem hatalma az embernek, vagy egyszerűen tudomásul kell venni, hogy nemcsak az egyéni élet véges, hanem a jelen oly nagyra értékelt civilizációja is! S akik netán nem materiális síkon keresnek maguknak végső vigaszt a jelen helyzetre, azok a világvallásokhoz fordulva várnak magyarázatokat és biztatást, de mit is kaphatunk általuk:

- a keresztényi terminológia szerint (Mózes I. könyve) : „Azután mondá az Isten: Teremtsünk embert a mi ábrázatunkra, és a mi hasonlatosságunkra és uralkodjék a tengernek halain, az égen repdeső madarakon, a barmokon és mind az egész földön, és a földön csúszómászó minden állatokon”. Ennek eléggé egyértelmű és pregnáns üzenete van.

- a Buddhizmus alap gondolata szerint: „Múlандó minden, ami keletkezett, törekedjétek tehát fáradhatatlanul” Habár pesszimiztának tűnik, de mégis több empátiát feltételez más élőlényekkel szemben és biztatást is ad, hogy azért is meg kell próbálni tenni valamit értük, a végeességünk tudatával is.

- a Hinduizmus mitológiája szerint: szemünket elfedi „Maja fátyla” s nem látjuk a világ valóságát, és így átadhatjuk magunkat az illúzióinknak. Manapság a média „lepel” helyettesíti a tömegek szemének az eltakarását és manipulálását.

Visszakanyarodva a „Nagojai Jegyzőkönyvhöz”, nem is lehet kétséges (egy árnyalatnyi cinizmussal fűszerezve), hogy ez a nemzetközi egyezmény is a többi hasonlóhoz, a ratifikálása után olyan esélyekkel fog indulni”világkörüli útjára”, mint a „**trójai faló az Epsomi derbyn**”!

Azért ha „Iustitia mérlege” teljesen egyoldalra ki is van billenve, azért mindenképpen fejet kell hajtani azon szervezetek önkéntesei előtt, akik heroikus küzdelemben elkötelezték magukat arra, hogy megpróbálják felrázni elsősorban a döntéshozókat, hogy talán még nem túl későn, de megálljt tudjanak parancsolni az emberiség hihetetlenül vak önpusztító ténykedésének is. Minden elismerés azoknak az ismert és ismeretlen állatvédő szervezeteknek, akik nem adták fel, és a különböző sikeres fajvédelmi programjaikkal bizonyítják, hogy jól reagálnak a célirányos védelmi intézkedésekre a veszélyeztetett fajok, feltéve, ha az ember hagyja őket élni! A világ állatkertjei nemcsak az egyes veszélyeztetett fajok bemutatásával, népszerűsítésével foglalkoznak, hanem számtalan tenyésztésprogramban való részvételükkel segítik a visszatelepítési akciókat.

Az IUCN vörös könyvébe évente átlagosan 52 emlős, madár és kételtű faj jut egyre közelebb a teljes kihaláshoz. Az utóbbi néhány évtizedben nagyságrendekkel gyorsult fel a fajok kihalásának sebessége. A természetvédelmi szervezetek (Sea Shepherd, WWF, Greenpeace, GREFA, Jane Goodall Intézet, stb.) erőfeszítéseinek köszönhetően, azért talán valamennyire lassulnak ezek a folyamatok, vagyis a „fékezésük nélkül” ez az arány még rosszabb is lehetne. Ultima rációként: „Ha erőd kevés, majd félúton kidőlsz, de ne feküdj le az út elején” (Lao-ce) Ez az üzenet azoknak szól, akik nem akarnak teljesen passzív szemlélői maradni ezeknek a pusztító eseményeknek, s amelyek bekövetkeztét szeretnék tevőlegesen valamilyen módon ellensúlyozni és befolyásolni.

Dudás Miklós